

McDonald's bliver rig ved at slå plat på os

De ansatte hos McDonald's er på ingen måde stolte over deres arbejde eller de fast food-produkter, de fremstiller. Folk fyres fra dag til dag, kan ikke regne med at få den forventede løn og tvinges til overarbejde. Kasseunderskud skal de selv dække, og kommer de til skade, bliver de hånet. De ansatte er ved at brække sig over burgerdiktaturet

Af Niels Plaschke

– Det er strengt nødvendigt, at man selv hele tiden holder øje med sine timer og skriver dem ned. Det er utroligt så mange, der var blevet snydt for timer, når vi stod med lønsedlerne i hånden. McDonald's bruger stempelkort, og mange gange stempler manageren os ud før tiden, hvis han syntes, vi har arbejdet for dårligt eller for langsomt, fortæller Peter Hartvigsen, 18 år og tidligere ansat i forretningerne på Vesterbrogade og Strøget i København.

Flere af Peters venner fra McDonald's i København, både nuværende og tidligere ansatte, kan fortælle lignende historier om mangelfulde lønsedler og om dagligdagen hos den multinationale burgerkæde.

– Ud over problemerne med lønsedlerne er det især kravet om, at vi selv skal betale underskud i kassen, der irriterer os. I tilfælde af underskud, hvor forretningen ser stort på, hvor meget vi har slået ind på kassen, trækker de automatisk underskuddet fra vores løn, siger en crewmedarbejder, der også har oplevet managere rive lønsedler i stykker, da en ansat brokkede sig over den manglende løn.

Vladimir Stokic, »Valde«, 21 år, der netop har sagt sit job hos McDo-

nald's op, brokkede sig en dag over, at der ikke var udbetalt tillæg for aftenvagter. Der gik to måneder, inden tillægget blev udbetalt. Der trækkes også automatisk i lønnen, hvis ansatte for eksempel har mistet et navneskilt eller en nøgle.

– Vi kan slet ikke regne med at få den forventede løn. Det er næsten en undtagelse, hvis vi får den aftalte løn, og med sådan et system ved man overhovedet ikke, hvor mange penge man har til rådighed hver måned. Det er helt uholdbart, siger »Valde«, der også fortæller, at vagtplanerne ikke er til at stole på.

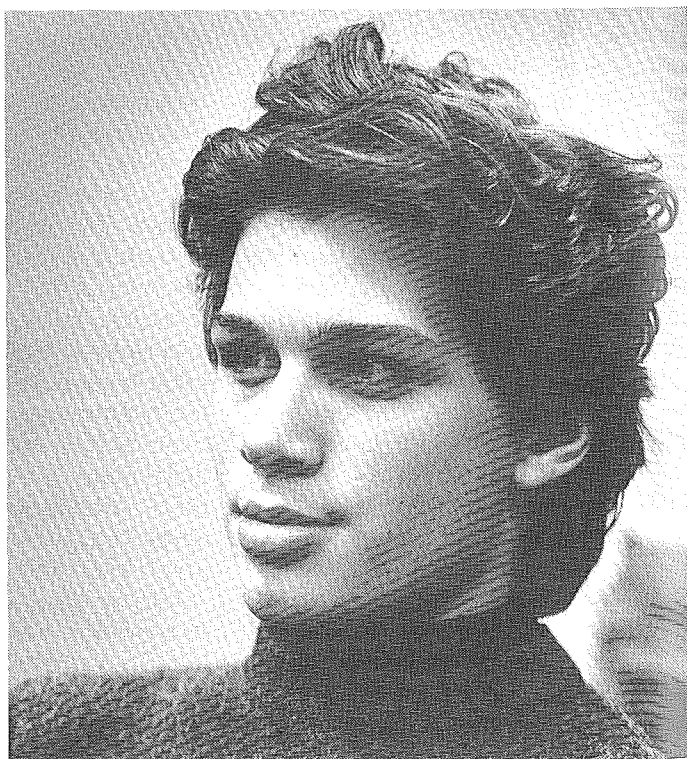
– Det er umuligt at planlægge sin fritid, siger Lars Holst, 19 år, der var ansat i halvandet år hos McDonald's. Også Lars kan fortælle om managere, har stemplet folk ud før tiden, samt om kolleger der har fået trukket kasseunderskud direkte fra lønnen. Om det at få job hos McDonald's siger han:

»Strasser«, 17 år. En af de mange, der er blevet fyret fra McDonald's: – Efter et halvt år kan vi gennemskue forretningen og begynder at stille krav. Vi vil ikke selv dække kasseunderskud, tvinges til overarbejde, snydes for løn – også under sygdom. Når vi fortæller manager det, hænger der en konstant fyringstrussel over vore hoveder. Foto: Nina Lemvig-Müller

Brændemærkning

– Ansættelsessamtalerne varer højst fem minutter. Det eneste, McDonald's er interesseret i at høre, er, hvor længe man har tænkt sig at have jobbet. Introduktionen til arbejdet sker via superamerikanske videofilm, som beskriver den rene idyl. Forretningen fremstår som en stor familie. Jeg blev næsten rørt til tårer, fortæller Lars, som efter en introducerende rundvisning i forretningen blev sat i gang med arbejdet. Kollegaen »Strasser«, 17 år, fortæller:

– Først bliver man sat til de mest simple opgaver. Fylde salat og brød på store bakker, vaske op eller lave pommes frites. Det er dine kolleger på skiftet, som viste, hvordan du skal gøre og hvordan du gør det hurtigst muligt. Tempoet er det vigtigste, og det giver stress, som så fører til uoverlagte bevægelser og måske en ulykke.

Ved bordenden sidder »Valde«, og »Strasser«s bemærkning om arbejdsulykker, får »Valde« til at smøge ærmerne op og fremvise friske brandsår på begge arme. Små bitte stænk af brandvarm sydende friture eller fedt, der er sprøjtet op og har brændt sig ind i huden.

– For det meste er vi underbemandede, men det er managerne fuldstændig ligeglade med. De presser på, vi bliver stressede, og så kommer man let galt af sted. Frituren sprøjter op, man kommer måske i farten til at tage på grillen eller glider på gulvet. Når vi så står med forbrændingerne under den kolde hane og brokker os, eller måske siger, vi vil tage på skadestuen, så kommer manager og håner os.

Må ikke tage på skadestuen

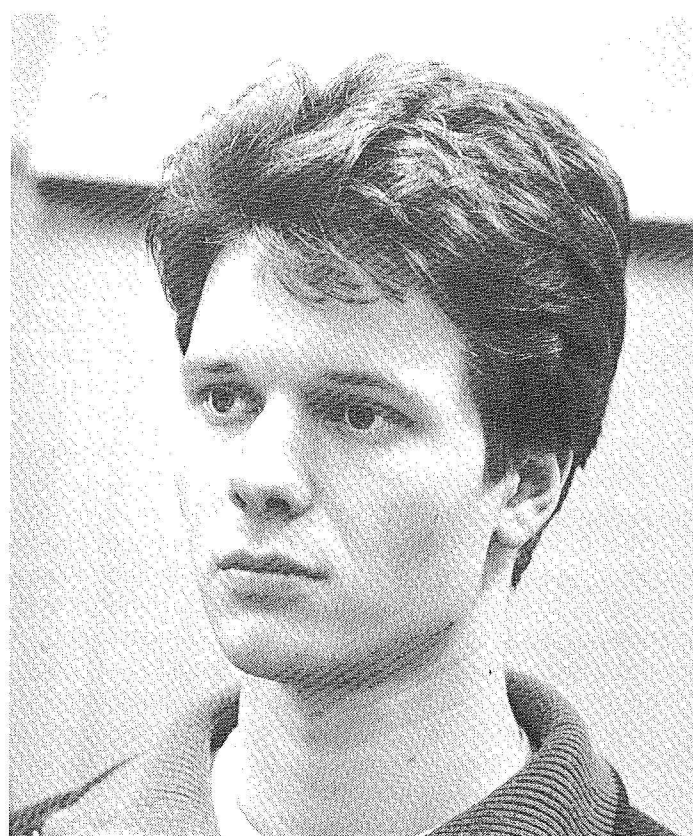
Denne type arbejdsskader er der rigtig mange af hos McDonald's, og alle kan fortælle om episoder, hvor en manager har nægtet en medarbejder at tage på skadestuen eller hånet ham som en tøsedreng, hvis han brokkede sig. En af de mere alvorlige episoder fandt sted på Strøget, hvor der var beordret hovedrengøring hele natten. Forretningen vidste, der ville komme kontrol næste dag. Peter fortæller:

– Under arbejdet med et rengøringsmiddel, der hedder »Well Done«, fik en af mine kammerater noget af midlet i øjet, og jeg fik lidt på armen. Det sved, og min kammerat ville tage på skadestuen, men det mente manager ikke var nødvendigt. Han gjorde det nu alligevel.

Peter var ude for en lignende episode en dag, hvor et par stykker stod ude bagved og pjattede med de forstøverflasker, der bruges til at fugte borde med. Flaskerne med rengøringsmiddel stod og flød, men blandt dem stod også en flaske med et skrap WC-reensemiddel. I kådhed, og uden at ane hvad der var i flasken, greb en kammerat den og sprøjtede mod Peter.

– Noget af midlet ramte mig i øjet, og det sved forbandet. Jeg tog omgående på skadestuen uden at spørge nogen om lov. Her kunne de fortælle, at en del af hornhinden på det ene øje var ætset bort. Selvfølgelig skulle vi ikke have stået og pjattet, men flaskerne med de skrappe midler burde være låst inde, og på skadestuen rådede man mig til at kontakte min sikkerhedsrepræsentant. Men sådan

Vladimir »Valde« Stocik, 21 år:
– Vi er konstant underbemandede, men det er McDonald's ligeglade med. De presser på, vi bliver stressede, og så kommer man let galt af sted. Frituren sprøjter op, man kommer til at tage på grillen i farten. Når vi står med forbrændingerne under det kolde vand og brokker os, eller måske siger, vi vil tage på skadestuen, så kommer manager og håner os. Foto: Nina Lemvig-Müller.

en har McDonald's aldrig introduceret os for. I de få forretninger, hvor der er sikkerhedsrepræsentant, er det manager, som er fuldstændig ligeglad.

McDonald's: Vi er fejlfri

Harmen over managerens holdning til ulykkerne og til de andre klagepunkter, de ansatte har, er stor, men samtidig indrømmer McDonald's ansatte, at kun ganske få tør brokke sig. Lars Holst siger:

– Hver gang, vi brokkede os, fik vi blot at vide, at hele McDonand's-ideen var gennemprøvet, og at der ikke var nogen som helst fejl i systemet. I det første halve års tid tror man måske på det, men er du først inde i hele forretningsgangen, er det let at gennemskue bagtanken. McDonald's forsøger konstant at indoktrinere os med det afprøvede perfekte system, og hvis man ikke tænker over det, ender det med, at man er helt hjernevasket. Det er selvfølgelig nemmest for dem, og det er derfor, de ikke vil have, at vi kan vælge en tillidsmand, som kan forsvare vores interesser.

Det, som lokker de unge ansatte hos McDonald's, er ikke arbejdet, men de penge de kan tjene som en hjælp til studierne, og det sammenhold der opstår i forretningen. Men hvis crew-personalet har et sammenhold, hvorfor kan det så ikke stå

sammen over for managerne og få ændringer igennem? »Valde«:

– Kammeratskabet er godt i fritiden, og her snakker vi om alle urimelighederne. Men på jobbet tør man ikke stå frem. Forretningerne køres med meget hård hånd af en dame, vi kalder »Jernladyen«, som som managerne kalder »Mor«. Det siger en del om magtsystemet i forretningerne.

Brokkere får de sureste job

Peter er en af dem, der ofte følte McDonald's diktatoriske magtsystem på kroppen. Peter var tit på kant med manager og blev jævnligen truet med advarsler på helt urimelige grundlag.

– Jeg nægtede at skrive under på advarslerne, der var helt uberettigede, og blev så truet med at skulle stille til skideballe hos Finn Birkegaard. Tre gange forsøgte manager at få mig til at skrive under, men det fik han ikke held til. Derefter fik jeg de sureste job, fortæller Peter.

Peters historie bekræftes rundt om bordet. Brokker man sig for meget, reagerer McDonald's ved at sætte brokkeren til de kedeligste og mest ensformige job. Brokkeren bliver sat til at gøre rent, vaske ned, pudse vinduer, rense toiletter eller slæbe tunge kasser med dybfrosne råvarer. Det går lynhurtigt med at få

McDonald's bliver rig . . .

(fortsat)

disse job, hvis en ansat brokker sig for meget.

»Valde« arbejdede på Strøget, og her var et rart arbejdsklima, indtil franchisehaver Finn Birkegaards kone, Margrethe Thygesen, overtog styringen, fortæller de ansatte. Når der er for meget brok i forretningen indkalder manager, til et såkaldt »lynmøde«, hvor vi kan få vores galde ud, men vi opnår intet. McDonald's sidder på magten.

Selv i fritiden eller ved sygdom føler de ansatte sig overvåget. Der er flere eksempler på managere, der ringer hjem til de sygemeldte for at checke, om de er der, og eksempler på at de har ringet til hospitaler og udgivet sig for familie for at høre, om deres ansatte nu virkelig var syge. Til kollegerne på arbejdet sælger

managerne deres kontroloprindninger som »personlig interesse« i personalets ve og vel. Det er rent hykleri, mener personalet.

Bajere gav bonus

I arbejdstiden bliver de ansatte konstant overvåget og bedømt ud fra deres præstation. Arbejder de hurtigt og lige efter McDonald's system, giver det bonus. Det er rent fedterøvstillæg, mener de, og en fortæller, hvordan han fik ekstra bonus ved at købe bajere til sin manager under et værtshusbesøg.

Hurtigt korrekt arbejde giver bonus, men det giver også stress og ubehageligheder personalet imellem. Når det skal gå rigtig stærkt, er McDonald's system simpelt hen ikke effektivt nok, og personalet bliver nødt til at slække på proceduren for at følge med. Det er underbemanding og stress, der er den væsentligste årsag til, at udskiftningen blandt de ansatte er så stor. En tidligere værtinde fortæller:

– McDonald's lever højt på konkurrence mellem de forskellige crews. Hvem kan slå hvem og måske blive månedens medarbejder. Der gik ikke ret lang tid, før jeg drømte

om de forbandede bippende maskiner om natten. De bipper hele tiden – nu skal bøffen vendes, nu er pommes friterne færdige og så videre. Det er rent robotarbejde, og det gider de fleste højst i et halvt år.

Fyringer i flæng

Efter det halve år begynder de unge McDonald's-ansatte at gennemskue forretningsgangen og stille krav til deres arbejdsplads. At de selv skal betale underskud i kassen er ét klagepunkt, andre at de kan tvinges til at tage overarbejde, at de snydes for betaling for overarbejdet og at de konstant går med en trussel om fyring hængende over hovedet. Managerne fyrer i flæng og fra den ene dag til den anden.

I den største McDonald's, den på Vesterbrogade, holder de fleste kun nogle få måneder, mens man holder godt et halvt år på Strøget, siger de ansatte. Men snart er »idyllen« på Strøget forbi. McDonald's har i månedsvis taget tilløb til en kæmpeudvidelse, og hvis den bliver gennemført, bliver det Vesterbrogade om igen.

– I forbindelse med udvidelsen på Strøget skal butikken være lukket i nogle dage, men vi får ikke lov til at gå uvirksomme hen. Manageren har tænkt sig, at vi blandt andet kunne hjælpe byggefirmaet med at slæbe murbrokker væk under ombygningen, siger en af de ansatte i strøgbutikken.

Måske er det et rygte, og dem er der mange af hos McDonald's. Managerne spreder dem med rund hånd blandt de ansatte, og der er flere eksempler på, at sladder og rygter har presset de mest besværlige medarbejdere ud.

En ting er ikke længere et rygte, men en helt konkret sag. En række tidligere og nuværende ansatte har henvendt sig til HRF, Hotel- og Restaurationspersonalets Forbund, for sammen at få lagt pres på hamburger-kæden. I første omgang indkaldes til et informationsmøde, og derefter vil HRF og de aktive McDonald's-folk finde ud af, hvordan de går frem. Gruppen afventer en tilbagemelding på det overenskomstforslag, man har stillet McDonald's i Danmark. Forslaget, der har til formål at få McDonald's til at overholde spillereglerne for det danske arbejdsmarked, er til vurdering i burger-kædens hovedkvarter i USA.

Peter Hartvigsen, 18 år, blev jævnligt truet med advarsler på et helt urimeligt grundlag: – Tre gange blev jeg truet, men skrev ikke under på advarslerne, og derefter fik jeg de sureste job. McDonald's forsøger at lukke munden på de mest kritiske ved at give dem de kedeligste og mest ensformige job. Foto: Nina Lemvig-Müller.